

Information om jätteloka i Oxelösunds kommun

Vad är en jätteloka?

Jättelokan hör till umbellaternas familj, dit även hundkäx, dill, palsternacka, kirskål och många andra välkända växter hör. Jättelokan kommer från trakterna kring Kaukasus och har kommit in i vårt land som prydnadsväxt. De jättelokor vi ser idag har förvildats från trädgårdar. Om den inte bekämpas sprider den sig och kväver annan vegetation. Den räknas som invasiv och har en växtsaft som tillsammans med solljus kan ge utslag och allvarliga brännskador hos människor och andra djur.

Varför är den farlig?

Om växtsaften hamnar på huden, som kan hända om man bryter av blad eller blommor, och samtidigt vistas i solen kan man få smärtsamma utslag. Symptomen kommer ofta först efter flera timmar och det kan då ibland vara svårt att veta vad som orsakat besvären. Barn är särskilt känsliga. Symptomen kan vara kroniska och finnas kvar resten av livet.

Hur känner jag igen den?

Jättelokan är som regel gigantisk. Den kan bli 2 – 4 meter hög och bladen nästan en meter breda. Stjälken är grov och tjock, riktigt kraftiga exemplar kan ha upp till 10 cm grov stjälk. Bladen har vassa, djupa flikar, betydligt vassare än andra högväxta arter av liknande slag. Blomflockarna är likaså mycket stora, upp till en halvmeter i diameter, något välvda och blommar i juli – augusti med vita blommor. Nedtill på stjälken är växten hårig. Även små jättelokor är imponerande stora.

Ungt blad av jätteloka

Vad kan den förväxlas med?

Det finns ytterligare ett par mycket stora umbellater, tromsöloka och hörsneloka, vilka båda framkallar allergier. Ingen av dem har emellertid påträffats i Sörmland. Ingen av dem har heller jättelokans spetsiga och djuptandade bladflikar. Björnloka är en annan art som man ofta möter som en möjlighet till förväxling. Den är vildväxande och indelas i två raser, sibirisk björnloka med grönaktiga – gulbruna blomställningar och vit björnloka med helt vita blommor. Bladen är hos de båda grovflikiga och inte utdraget vassa som hos jättelokan.

Bladen hos sibirisk björnloka har mer trubbiga flikar.

Strandkvanne har nästan klotrunda blomflockar.

En annan stor umbellat är strätta. Den har stora, vita – rödlätta blomflockar och kan bli 1 – 2 meter hög. Bladen är dubbelt parbladiga. Vid Östersjöns stränder möter man också strandkvanne – typisk genom att blomflockarna är nästan klotrunda. Bladen liknar dem som hos strättan. Spenört är mindre vanlig men kan också bli högvuxen. Bladen har vackert rundade flikar och lätta att skilja från jättelokan.

Strättans blomflockar är regel bara 1 - 2 dm breda, och blommorna ofta rödlätta.

Bladen hos strätta

Palsternackan är visserligen högvuxen, men de rent gula blommorna gör att man lätt känner igen den. Bladen är parbladiga och bladparen egendomligt vinklade mot skaftet. Palsternackan har ett liknande gift som jättelokan och kan precis som denna ge upphov till besvärliga eksem om man får saften på huden när solen skiner. Det finns därför skäl att även varna för palsternackan. Andra högväxta umbellater som björnloka, strätta, spenört och strandkvanne är helt ofarliga och ger inga allergier om man bryter av dem eller plockar dem.

Palsternacka har rent gula blommor.

Bladflikarna är litet vinklade mot skaftet.

Växtplatser

Jättelokan förekommer på ogräsmarker som tippor och andra avfallsplatser, i skogsbryn, längs vägar, på banvallar, ibland på åstränder, i regel nära bebyggelsen.

Hur den sprids

Växten bildar första året en jättelik bladrosett. Den kan blomma redan andra året, men i regel behöver den några år till. När växten blommat och satt frö, dör den. Fröna sprids med vinden, med pälsklädda djur eller på annat sätt, även ofrivilligt med människans hjälp. Fröproduktionen hos en enda planta är mycket stor och det är viktigt att man inte låter arten sprida sina frön. Från rötterna hos dumpade jättelokor kan det också utvecklas nya plantor.

Hur man tar bort den

Jättelokan bör bekämpas i områden där människor kan riskera bli skadade, särskilt i tätorter och friluftsområden där det vistas barn. Man bör använda skyddskläder och undvika att arbeta när solen skiner. Enskilda plantor bekämpas bäst genom att gräva upp eller kapa roten ett par decimeter ner i marken. Man bör göra detta flera gånger per år. Om man ser en blommande planta är det viktigt att ta bort blom- och fröställningar så att inte frön sprids vidare. Palsternackor är inte invasiva. De ingår i den vilda svenska floran och har en hemorts rätt i Sverige. De behöver inte bekämpas, men man bör iakttäta viss försiktighet om man blir tvungen att hantera dem.